

Leuker kunnen ze belastingen niet maken, wel beter; Beter belastingstelsel Experts doen voorstellen om het Nederlandse belastingstelsel grondig te verbeteren ; Voorstellen Hoe kan het...

NRC.NEXT

1ste Editie

Publish Date: 12 Dec 2019 13:00**Section:** VOORPAGINA, p.1**Length:** 1982 words

ABSTRACT

Drie voorstellen voor een beter belastingstelsel

Ruim dertig experts doen deze donderdag voorstellen voor een beter belastingstelsel. Met name de heffing op kapitaal, arbeid en winst kan veel beter, concluderen economen Sijbren Cnossen en Bas Jacobs.

VOLLEDIGE TEKST:

Eigenlijk vinden Bas Jacobs en Sijbren Cnossen het gebrek aan aandacht voor het belastingstelsel onbegrijpelijk. Elk jaar haalt de overheid meer dan 300 miljard euro op aan belastingen, ongeveer 40 procent van het bbp. „Maar voor kabinet en regering zijn belastingen vaak een gedachte achteraf”, zegt Jacobs. „Voor de uitgaven van de overheid zijn er aparte begrotingen: onderwijs, gezondheidszorg, defensie. De belastingen die dat betalen, zijn een sluitpost. In 2010 vroeg het kabinet-Balkenende IV ambtenaren allerlei uitgaven van de overheid door te lichten: wat kan beter? Maar het belastingstelsel was dat kabinet aanvankelijk vergeten!”

En het belastingstelsel kan zoveel beter, vinden beide Rotterdamse hoogleraren economie. Cnossen: „Die 40 procent van het nationaal inkomen heeft enorme effecten op economische prestaties, op de verdeling van welvaart, op de publieke dienstverlening. Neem Finland. Dat heeft hoge belastingen en is toch heel aantrekkelijk voor multinationale bedrijven omdat het fantastische publieke dienstverlening heeft.”

Jacobs: „Als je de belastingen niet goed heft en inzet, kost je dat procenten aan welvaart. Als je dat wel goed doet, levert dat procenten aan welvaart op. En welvaart moet je breed zien, dat gaat over meer dan economische groei."

Cnossen: „Het begint bij goed onderwijs en goede zorg."

Jacobs: „Waarom kunnen de Scandinavische landen zoveel belasting heffen? Omdat ze het geld uitgeven aan zaken die economische activiteit aanmoedigen. Bijvoorbeeld aan voorzieningen die vrouwen in staat stellen werk en zorg te combineren, aan onderwijs. De accenten in het Scandinavische belastingstelsel liggen meer op investeren en werk. Minder op verzorgen achteraf. Ze hebben veel minder genereuze belastingvoordelen voor pensioenen dan wij hier in continentaal Europa."

Cnossen en Jacobs vroegen 29 economen uit binnen- en buitenland, werkzaam aan universiteiten en als beleidsmakers, om met hen het Nederlandse belastingstelsel door te lichten. Het boek erover, dat deze donderdag uitkomt, suggereert allerlei kleine en grote verbeteringen voor het belastingstelsel: van btw-heffing op financiële diensten en een plastic taks tot een ander systeem voor toeslagen, die door de affaire met de kinderopvangtoeslag snel politieke steun verliezen. Dinsdag riep de voltallige Tweede Kamer nog op de toeslagen af te schaffen.

Belastingen zijn in hoge mate politiek: zo willen rechtse partijen doorgaans minder inkomen herverdelen dan linkse. Om geen politieke keuzes te maken, rept het boek niet over de hoogte van belastingen en de verdeling ervan. Uitgegaan is van het huidige niveau.

Cnossen en Jacobs willen evenmin politiek bedrijven. Ze formuleren dus voorzichtig, bijvoorbeeld zo: „Als je wil herverdelen, dan is dit niet de goede manier." Of: „Alle belastingen verstoren economische activiteit, maar dat kan het waard zijn omdat het herverdeling en welvaartswinst oplevert."

Staatssecretaris Menno Snel (Belastingen, D66) riep eerder dit jaar op met bouwstenen te komen voor een beter belastingstelsel. Cnossen en Jacobs hopen dat politieke partijen in de aanloop naar een nieuw kabinet het boek gebruiken om aan dat debat bij te dragen. Cnossen: „Ik hoop dat mensen een keer wakker worden. Hier zijn gigantische voordelen te behalen."

De allerbelangrijkste belasting in het boek vinden de twee de CO₂-heffing. Cnossen: „We gaan anders met z'n allen naar de bliksem." Jacobs: „Rekeningrijden en een CO₂-heffing voor alle vervuilende activiteiten in de economie zijn vrijwel onomstreden onder economen. Ik verwijt het onszelf dat we dat niet beter kunnen overbrengen op het grote publiek."

Maar voor een beter belastingstelsel focussen ze op kapitaal, arbeid en winst. De heffing daarop kan een stuk beter, vinden ze.

Kapitaal

De manier waarop de fiscus inkomen uit kapitaal (vermogen) behandelt, is volgens Cnossen en Jacobs nu een janboel: gatenkaas én lappendeken. Sparen, beleggen, pensioen, eigen huis, bedrijfsvermogen - ze worden allemaal anders belast of gesubsidieerd. Dat maakt het aantrekkelijk te schuiven tussen de belastingboxen. Daardoor betalen de handigste burgers veel minder belasting dan anderen. De belastingvoordelen van eigen huis en pensioen komen „disproportioneel" bij mensen met hoge inkomens terecht. Jacobs: „We herverdelen daarmee van arm naar rijk."

Kapitaal wordt bovendien heel licht belast: in Nederland tegen gemiddeld 14,4 procent, waar dat gemiddeld in de EU 31,6 procent is.

Alleen al de fiscale steun aan huis en pensioen is goed voor ruim 4 procent van het bbp (35 miljard euro). Nederland pot zijn geld dan ook massaal op in huizen en pensioenfondsen. Dat maakt de economie fragiel en kost

welvaart. „Om dat te kunnen betalen, zijn de belastingen over de hele linie 9 procent hoger dan ze zonder die steun zouden zijn", zegt Jacobs.

Er is meer mis: op sparen en beleggen belast de overheid een fictief rendement, niet wat beleggers werkelijk hebben verdiend. Jacobs: „Het is economisch volkomen mesjogge om spaargeld, wat bijna niks oplevert, relatief hoog fictief te belasten, en de werkelijk hoge rendementen van beleggers in feite laag. Dat bestaat nergens ter wereld." Juist „bovennormale rendementen wil je wel belasten", zegt Cnossen.

Ondernemers met een eigen bedrijf zijn helemaal spekkoper. Hun 'eigen' belastingbox, box 2, wordt wel de pretbox genoemd, omdat die eindeloos veel mogelijkheden biedt jezelf te bevoordelen ten opzichte van 'gewone' belastingbetalers.

Om dit aan te pakken, moet er één box komen voor alle vormen van vermogen, stellen de auteurs. En we moeten stoppen met belastingsubsidie voor pensioen en huis. In die vermogensbox moeten pensioen, huis, spaargeld, beleggingen en bedrijfswaarde allemaal tegen één tarief belast worden.

Als de fiscus de werkelijke aanwas van al die verschillende vermogensbestanddelen belast - dus ook de waardestijging van het huis - zal dat direct tot paniek leiden, erkennen Cnossen en Jacobs. Daarom moet het geleidelijk gebeuren, en gecompenseerd door elders belastingen te verlagen.

Ook de vermogens van pensioenfondsen, nu onbelast, zullen belast moeten worden. En voor gepensioneerden zou niet langer een lager belastingtarief in de eerste twee schijven moeten gelden. Voor mensen met een eigen bedrijf moet de fiscus een einde maken aan het structureel onderschatten van arbeidsloon dat zij zichzelf toekennen. Ook moet er een eind komen aan de talrijke belastingvrije leenconstructies in de pretbox. „Daar is staatssecretaris Snel overigens al mee bezig", zegt Cnossen.

Arbeid

De huidige manier waarop inkomens in Nederland worden belast, is fundamenteel scheef, stellen de auteurs. Tweeverdieners krijgen te veel fiscale stimulering, zzp'ers hebben te grote fiscale voordelen ten opzichte van mensen met een vaste baan, en het systeem van inkomenstoelagen voor huur, zorg en kinderen leidt tot grote uitvoeringsproblemen en zinloos rondpompen van miljarden euro's. Ook is het stelsel te ingewikkeld, een last vooral voor de „dommen en de armen" die het spoor snel bijster raken.

In de basis gaat het al mis. De belastingdruk voor werkende armen is te hoog, terwijl die voor middeninkomens te laag is. Door met de tarieven te spelen en de korting voor werkenden met lagere inkomens te verhogen, kan die scheve toestand worden rechtgetrokken.

Dan de toeslagen. Daar is de afgelopen maanden, door de missers bij de fraudebestrijding door de fiscus, al veel over gezegd en geschreven. Ook Cnossen en Jacobs komen tot de conclusie dat de vier toeslagen moeten worden gebundeld. Jacobs: „Maak één toeslag op basis van de criteria die nu meetellen voor aanspraak op een toeslag: inkomen, vermogen, huur, of je kinderen hebt en of ze naar de opvang gaan." Dat is simpeler, doelmatiger en beter uitvoerbaar. Maar pas op: „Het huidige systeem is zo ingewikkeld gemaakt dat het bijna niet meer eenvoudiger te maken is."

Door fiscale prikkels is de belastingdruk van tweeverdieners de afgelopen jaren sterk gedaald, ten koste van gezinnen waarin één partner de kostwinner is. Christelijke partijen verzetten zich daar op ideologische gronden al langer tegen; ze vinden het verschil in belastingdruk oneerlijk. Volgens Cnossen en Jacobs zijn hun bezwaren gegrond. Jacobs: „De grenzen van het fiscaal stimuleren van tweeverdieners zijn wel in zicht. De voordelen van meer arbeidsparticipatie wegen eigenlijk niet meer op tegen de nadelen van grotere inkomensongelijkheid tussen tweeverdieners en kostwinners."

Tenslotte de kleine zelfstandigen, de zzp'ers. Nederland heeft er disproportioneel veel van en dat is te verklaren uit wat de auteurs „het fiscaal gedreven kweken van zelfstandigen" noemen. Het belastingvoordeel dat een zelfstandige heeft ten opzichte van een werknemer in loondienst is over de hele linie (bij alle inkomens) rond 10 tot 15 procent van het inkomen. Natuurlijk moet een arbeidsmarkt flexibel zijn, maar de mate waarin dat in Nederland gebeurt, holt de sociale zekerheid uit, het verlaagt de arbeidsproductiviteit en het verzwakt de onderhandelingspositie van mensen die werken.

Vrijheid om zelf te beslissen hoe je je inkomen wilt verwerven, is een groot goed, erkennen ook Cnossen en Jacobs, maar dit is doorgeschoten.

De oplossing? De belastingverschillen verkleinen. En eventueel zelfstandigen verplichten zich tegen arbeidsongeschiktheid te verzekeren. Jacobs: „Dit soort zaken moet je niet met fiscale prikkels willen regelen."

Winst

Bij de belasting op de winst van bedrijven is het probleem niet economisch maar politiek. Landen lokken grote bedrijven met belastingvoordelen. Jacobs: „We zitten in de situatie dat landen elkaar beconcurreren door winst steeds minder te belasten. De kernvraag is: zijn landen bereid belastingsoevereiniteit op te geven om ervoor te zorgen dat multinationale ondernemingen winstbelasting gaan betalen? Nederland heeft vele jaren de hakken in het zand gezet bij internationale afspraken die schuiven met winsten door multinationals moesten voorkomen. Nu doet Nederland mee. Dat zijn stappen in de goede richting maar ze kwamen erg laat."

Bovendien verwachten Jacobs en Cnossen dat door deze afspraken die geschuif met winsten minder aantrekkelijk maken de concurrentie op tarieven voor de vennootschapsbelasting alleen maar heviger wordt. Die zullen verder dalen. Jacobs: „De Nederlandse regering is dominee en koopman tegelijk. We doen mee aan de regels die belastingontwijking moeten tegengaan maar tegelijk gaan we heel hard door met het verlagen van het tarief voor de vennootschapsbelasting."

Hun eerste advies is dan ook: maak afspraken binnen Europa om de race naar de bodem te stoppen. En: zorg ervoor dat bedrijven die schulden aangaan fiscaal net zo worden behandeld als bedrijven die alles met eigen geld financieren. Het is niet logisch dat bedrijven rente wel kunnen aftrekken van de belasting en dividend niet. Dat stimuleert het aangaan van schulden en maakt de economie kwetsbaarder voor neergangen.

CV Sijbren Cnossen

Bas Jacobs (46) is sinds 2007 hoogleraar economie en overheidsfinanciën aan de Erasmus School of Economics (ESE) van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Sinds 2018 bezet Jacobs de Sijbren Cnossenleerstoel van de ESE, een eerbetoon aan Cnossen.

CV Bas Jacobs

Sijbren Cnossen (83) is emeritus hoogleraar Belastingrecht aan Erasmus School of Economics en emeritus hoogleraar Algemene Economie aan de Universiteit van Maastricht. Cnossen is verder nog actief als Academic Partner van het Centraal Planbureau en als hoogleraar Algemene Economie aan de Universiteit van Pretoria.

[Link naar PDF](#)

[Link naar PDF](#)

[Link naar PDF](#)



Egbert Kalse; Marike Stellinga

Copyright 2019 NRC Media B.V. All Rights Reserved

Laaddatum: 12 Dec 2019 04:33

Subject: Taxes + Taxation (94%), Public Finance (88%), Income Tax (62%)

